

Jarkko J. Kujanpää

SOSIONOMI NEUROPSYKIATRISENA VALMENTAJANA

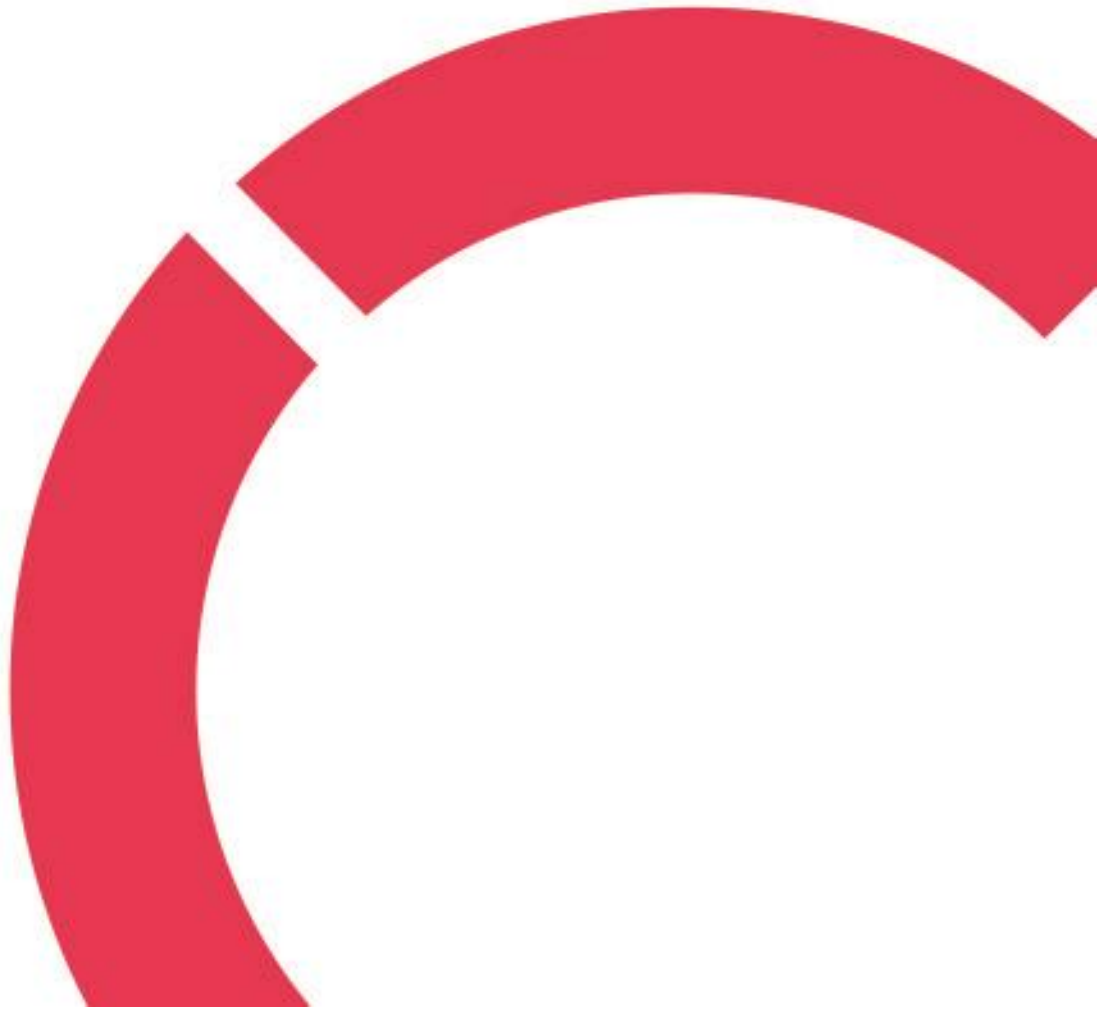
Liiketoimintasuunnitelma omalle yritykselle

Opinnäytetyö

CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi koulutus

Huhtikuu 2024

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2024	Tekijä/tekijät Jarkko J. Kujanpää
Koulutus Sosionomi (AMK)		☒ AMK ☐ YAMK
Työn nimi SOSIONOMI NEUROPSYKIATRISENA VALMENTAJANA. Liiketoimintasuunnitelma omalle yritykselle.		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 27 + 2
<p>Tämä on projektityyppinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena oli kehittämistyönä luoda alustava liiketoimintasuunnitelma aloittavalle ratkaisukeskeiselle neuropsykiatriselle valmentajalle oman yrityksen perustamisen pohjaksi. Tavoitteena oli toteuttaa toimiva liiketoimintasuunnitelma oman yrityksen käyttöön. Kannattavan yrityksen käynnistäminen vaatii hyvän liiketoimintasuunnitelma, joka antaa yrityksen toiminnalle raamit.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin projektina, ja sen tilaajana oli Centria-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan tiimi. Liiketoimintasuunnitelma on toteutettu yhteistyössä Seinäjoella toimivan Uusyrittäjäkeskus Neuvoa-antavan kanssa. Liiketoimintasuunnitelman luominen tapahtui verkossa Neuvoa-antavan Lissu 2.0 -sovelluksessa. Opinnäytetyön keskeisessä tietoperustassa on syvennytty tyypillisiin neuropsykiatrisiin häiriöihin, ratkaisukeskeiseen työotteeseen, yrittäjyyteen sekä sosionomin kompetensseihin. Työtä varten haastateltiin myös muutamaa alan yrittäjää koskien heidän mielipidettään neuropsykiatrisen valmentajan yrittäjyydestä.</p> <p>Opinnäytetyöprojektin tuloksena syntyi konkreettinen liiketoimintasuunnitelma, jossa on tarkasteltu liikeideaa sekä yrityksen elinkelpoisuutta. Liiketoimintasuunnitelma tullaan ottamaan käyttöön opinnäytetyöprojektin jälkeen.</p> <p>Työ sisältää salaisen liiteosan, joka on poistettu julkaistavasta versiosta.</p>		

<p>Asiasanat neuropsykiatriset häiriöt, neuropsykiatrisen valmentaminen, sosionomin kompetenssit, ratkaisukeskeisyys, sisäinen yrittäjyys, sosiaali- ja terveysalan yrittäjyys, ulkoinen yrittäjyys, yrittäjyys</p>
--

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2024	Author Jarkko J. Kujanpää
Degree programme Social sciences		
Name of thesis SOCIOLOGIST AS A NEUROPSYCHIATRIST COACH. Business plan for me own company		
Centria supervisor Anne Jaakonaho		Pages 27 + 2
<p>The aim of this practice-based thesis was to create a preliminary business plan for solution-focused neuropsychiatric coach starting up their own company. The purpose was to create a useful plan for the author's use. Starting a profitable company requires a good business plan that provides a framework for the company's operations.</p> <p>The thesis was implemented as a project, and it was ordered by the social and health team of Centria University of Applied Sciences. The business plan has been implemented in cooperation with Uusyrityskeskus Neuvoa-antava. The business plan was created in Lissu 2.0, which is an application provided by Neuvoa-antava. The knowledge base of thesis consists typical neuropsychiatric disorders, a solution-oriented approach, entrepreneurship and the competencies of a social worker have been delved into. For the work, a few entrepreneurs in the field were also interviewed, regarding their opinion on the entrepreneurship of a neuropsychiatric coach.</p> <p>As a result of the thesis, a concrete business plan was created, which examined the business idea and the viability of the company. The business plan will be put into action after the thesis work project. The work contains a secret appendix that has been removed from the published version.</p>		

<p>Key words Entrepreneurship, competencies of a social worker, external entrepreneurship, internal entrepreneurship, neuropsychiatric coaching, neuropsychiatric disorders, solution-oriented</p>

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

NEUROPSYKIATRINEN VALMENTAMINEN

Neuropsykiatrisella valmentamisella tarkoitetaan neuroepätyypillisille tarkoitettu tukimuoto, jolla pyritään vahvistamaan arjen sujuvuutta niissä tilanteissa, joissa neuropsykiatriset oireet ja haasteet toiminnanohjauksessa vaikuttavat toimintakykyyn alentavasti.

NEUROEPÄTYYPILLINEN

Neuroepätyypillinen ihminen on henkilö, jolla on neurologinen poikkeama.

RATKAISUKESKEINEN TYÖOTE

Ratkaisukeskeinen työote on käytännön strategia, joka antaa välineitä toimia ongelmatilanteissa. Se pyrkii siihen, että keskustelukumppani oivaltaa itse omat tavoitteensa ja näkökulmansa.

LIIKETOIMINTASUUNNITELMA

Liiketoimintasuunnitelmassa pyritään kuvaamaan liikeidea sekä liiketoimintamalli. Siinä kerrotaan yrityksen päämäärä, tavoitteet sekä strategia.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	2
3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA	3
3.1 Tyypillisimmät neuropsykiatriset häiriöt	4
3.2 Ratkaisukeskeisen työtteen perusteet	4
3.3 Yrittäjyyden perustaa	5
3.4 Keskeisiä näkökulmia ulkoiseen yrittäjyyteen	6
3.5 Keskeisiä näkökulmia sisäiseen yrittäjyyteen	7
3.6 Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyys	7
3.7 Sosionomin kompetenssit neuropsykiatrisen valmentajan tukena	8
4 PROJEKTIN KUVAUS	10
5 LIIKETOIMINTASUUNNITELMA	15
6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	16
7 POHDINTA	18
LÄHTEET	20
LIITTEET	
LIITE 1. Liiketoimintasuunnitelma	
LIITE 2. Opinnäytetyösuunnitelma	
KUVIOT	
KUVIO 1. Sosionomin kompetenssit.....	9
KUVIO 2. Projektin kulku	10
KUVIO 3. Opinnäytetyöprojektin kulku	11
KUVIO 4. Sosionomin valmiudet yrittäjyyteen	12
KUVIO 5. Suomen sosiaalihuoltojärjestelmä	14

1 JOHDANTO

Moni aikuinen havahtuu lapsensa ADHD-diagnoosin myötä ajatukseen, että hänellä on ollut nuorempana samankaltaisia haasteita ja saattaa pohtia, voisiko hänellä itselläänkin olla ADHD? Tämä vahvistuu havahtumalla siihen, kuinka esimerkiksi juuri ADHD on perinnöllisesti altisteinen. Lapsi samaistuu helposti vanhempansa, jos tällä on ollut samantyyppisiä haasteita kuin lapsella itsellään on, esimerkiksi koulunkäynnissä (Weiss 2000, 1059–1061). Monella neuroepätyypillisellä lapsella on hoitokontakti lasten ja nuorten psykiatriselle poliklinikalle, ja nämä lapset ovat sosiaalihuollon palveluiden parissa. On kuitenkin paljon niitä, jotka eivät ole altisteisia tällaisille palveluille ja tarvitsisivat neuropsykiatrista valmennusta.

Olen itse koulutukseltani ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentaja. Olen havainnut, ettei kotikaupungissani ole yksityisellä sektorilla toimivaa neuropsykiatrista valmentajaa. Palveluntarjoajien puuttuessa olen itse perustamassa ratkaisukeskeisen neuropsykiatriseen valmentamiseen keskittyvän yrityksen opinnäytetyönäni tuottaman liiketoimintasuunnitelman pohjalta.

Opinnäytetyön teoreettisena viitekehyksenä toimii terveydenhuoltolaki (1326/2010), sosiaalipalvelulaki 1301/2014), mielenterveyslaki (1116/2014) ja monipuolinen alan kirjallisuus, tutkittu tieto sekä alan koulutusmateriaali. Työtä varten on haastateltu kahta neuropsykiatrisen valmennuksen ammattilaista.

Neuroepätyypillisten määrä on viime vuosina kasvanut ihmisten uskaltautuessa enenevässä määrin tutkimuksiin.

Yhteistyötahona työn toteutuksessa on toiminut Centria-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan tiimi Kokkolassa sekä Uusyrityskeskus Neuvoa-antava. Neuvoa-antava toimii Etelä-Pohjanmaalla ja tarjoaa ilmaiseksi neuvontapalveluita aloittaville yrittäjille. Se on toiminut vuodesta 1992 Seinäjoella Etelä-Pohjanmaan Uusyrityskeskus ry:n alaisena organisaationa. Liiketoimintasuunnitelmaa kehitetään Uusyrityskeskuksen Neuvoa-antavan verkossa toimivalle Lissu 2.0-verkkoalustalle, ja Neuvoa-antava on toiminut prosessissa olevan liiketoimintasuunnitelman tarkastajana ja lopullisen version hyväksyjänä. Työhön on myös taustahaastateltu yrittäjänä toimineita neuropsykiatrisia valmentajia sekä kouluttajaa.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on kehittää konkreettinen materiaali, liiketoimintasuunnitelma, yritystoiminnan aloittavalle ratkaisukeskeiselle neuropsykiatriselle valmentajalle. Perustettava yritys tulee keskittymään ratkaisukeskeiseen neuropsykiatriseen valmennukseen. Liiketoimintasuunnitelma luotiin Uusyrityskeskus Neuvoa-antavan Lissu 2.0 verkkoalustalle. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda ratkaisukeskeiselle neuropsykiatriselle valmentajalle liiketoimintasuunnitelma sosiaalialan yrittäjyyden näkökulmasta sekä luoda täten mahdollisimman hyvä pohja aloittavalle yrittäjälle.

Liiketoimintasuunnitelma auttaa uuden yrityksen perustajia hahmottamaan liiketoimintaideansa, tavoitteensa, markkinatilanteen, kilpailuedun, taloudellisen suunnitelman ja muut olennaiset tekijät. Sen avulla yritysidea hahmottuu paremmin. Liiketoimintasuunnitelma on tärkeä myös yrityksen rahoituksen hankkimisessa, kuten lainojen tai muiden rahoituslähteiden hakemisessa. Se kertoo konkreettisesti, onko yrityksellä mahdollisuuksia elinvoimaisuuteen. Seinäjoen kaupungin alueella kilpailua ei ole paljon yksityisellä puolella, vaan neuropsykiatriset valmentajat toimivat pääasiassa suuremmissa yrityksissä tarjoten valmennusta omille asiakkaille.

3 KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Sosionomin työ on yhdistelmä monia erilaisia tietoa ja taitoja monilta muilta ammattialoilta, kuten esimerkiksi terveydenhuollon tai liiketoiminnan aloilta. Neuropsykiatrinen valmentaminen on sosiaalista kuntouttavaa toimintaa, jonka avulla asiakkaan on mahdollista oppia uusia toimintatapoja ja taitoja arjessa toimimiseen (Huotari ym. 2008, 9). ADHD:n Käypä hoito -suosituksissa suositellaan ratkaisukeskeistä neuropsykiatrista valmennusta osaksi kuntouttavaa toimintaa, koska se on kokonaisvaltaista ja parantaa monia arjenhallinnan taitoja (Juusola 2012, 159). Se keskittyy parantamaan ihmissuhdetaitoja, toiminnanohjauksen taitoja sekä tukee ja kehittää asiakkaan itsetuntoa. Neuropsykiatrisen valmentamisen tavoitteena on olla toimintaa, jossa asiakas pyrkii eroon arkea hankaloittavista asioista sekä ei-toimivista toimintamalleista. Tilalle pyritään opettelemaan uusia toimintamalleja ja taitoja (Tamski 2020, 5). Neuropsykiatrinen valmentaja pyrkii auttamaan asiakasta sisäisten esteiden poistamisessa toimintakyvyn parantamiseksi. Tulee kuitenkin muistaa, että se ei ole terapiaa, eikä tukihenkilö- tai avustajatoimintaa. Neuropsykiatrinen valmentaja toimii koordinaattorina asiakkaan palveluverkostossa auttaen ja opastaen asiakasta hakeutumaan tarpeellisten palveluiden piiriin.

Neuropsykiatrisen valmentajan koulutukseen osallistuvilta edellytetään vähintään sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan perustutkintoa. Tällöin yritystoimintaan ei voi lähteä ihminen, jolla tutkintoa ei ole (Nyfors 2022). Kelan toteuttamaan kilpailutukseen ei voi lähteä yrittäjä, joka ei työllistä itsensä lisäksi muita työntekijöitä. Tällä Kela varmistaa asiakkaiden palvelunsaatavuuden mahdollisen sairastumisen yllättäessä (Kuusimäki 2024).

Neuropsykiatrisen valmentajan toimintaa säätelevät useat eri lait, joista mielenterveyslaki (1116/1990) säätelee erilaisia mielenterveyspalveluja. Mielenterveystyö sisältää esimerkiksi mielenterveyspalvelujen tarjoamisen henkilöille, joilla on sosiaali- ja terveyspalvelujen tunnistama mielenterveyshäiriö lääketieteellisesti arvioidun sairauden tai häiriön seurauksena.

Neuropsykiatrinen neuvonta voi todellakin olla osa kokonaisvaltaista hoitoa ja toipumista. Näitä palveluja säätelee terveydenhuoltolaki (1326/2010) tai sosiaalihuoltolaki (1301/2014).

Neuropsykiatrista valmennusta voidaan antaa myös esimerkiksi kehitysvammaisten erityishuoltolain (519/1977) tai vammaispalvelulain (380/1987) mukaisena kasvatuskuntoutuksena varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimintaympäristössä. Näitä toimintoja säätelevät perusopetuslaki (628/1998) ja sen määräykset, sekä varhaiskasvatuslaki (540/2018). Kuntoutuksen

toimintaympäristöä voivat ohjata lastensuojelulaki (417/2007), lasten kanssa työskentelevän henkilöstön rikostaustantarkastuksista annettu laki (504/2002) ja oppilashuoltolaki (1287/2013). Lisäksi Kela korvaa LAKU-perhekuntoutusta, Nuotti-valmennusta ja Oma väylä -kuntoutusta, joiden sisältöön ja kokonaisuuteen voi kuulua neuropsykiatrista neuvontaa.

3.1 Tyypillisimmät neuropsykiatriset häiriöt

Neuropsykiatrinen häiriö on aivotoiminnan poikkeavuus, joka heijastuu tapaan hahmottaa maailmaa ja toimia siinä. Häiriöt hankaloittavat pitkäkestoisen tarkkaavuuden ylläpitämistä sekä aiheuttaa impulsiivisuutta. (NäeNepsy) Neurologisilla oireilla voidaan viitata sekä keskus- että ääreishermoston toiminnasta johtuviin oireisiin. Neuropsykiatriset häiriöt ovat kehityksellisiä häiriöitä, joihin vaikuttaa aivojen toiminnan ja rakenteen pienet poikkeavuudet, jotka vaikuttavat havainnointiin, toiminnanohjaukseen, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden ja käyttäytymisen säätelyyn. (Kuusimäki 2021.) Olennaista kuitenkin neuropsykiatrisessa häiriössä on aivojen toiminnallinen ja rakenteellinen poikkeavuus. Neuropsykiatriset häiriöt voidaan sijoittaa psykologisten ja neurologisten häiriöiden välille. Häiriö voi olla neurobiologinen eli kehityksellinen. Tällöin oireet ilmenevät lapsuuden aikana. Joissain tapauksissa on mahdollista, että häiriöt ilmaantuvat myöhemmin onnettomuuden tai aivosairauden myötä aiheuttaen muutoksia toimintakyvyssä. Silloin tätä kutsutaan hankinnaiseksi tai sekundaariseksi neuropsykiatriseksi häiriöksi. (Puustjärvi 2022, 15.)

Neuropsykiatrisia oireyhtymiä on tunnistettu jo paljon, mutta yleisempiä ovat: ADHD, Asperger, Autismikirjon häiriöt, Touretten oireyhtymä, erilaiset aistihäiriöt ja kielelliset erityisvaikeudet. Neuropsykiatrista valmennusta voidaan käyttää näiden lisäksi myös esimerkiksi mielenterveyskuntoutujille sekä päihdekuntoutujille (Tamski 2015, 8).

3.2 Ratkaisukeskeisen työotteen perusteet

Ratkaisukeskeinen työote on lähestymistapa, joka keskittyy ongelmien ratkaisemiseen ja voimavarojen vahvistamiseen sen sijaan, että keskityttäisiin pelkästään ongelmien analysointiin tai niiden syiden selvittämiseen. Ratkaisukeskeisyys on käytännön strategia, joka antaa välineitä toimia ongelmatilanteissa. Se ei ole oman mielipiteen tarjoamista keskustelukumppanille, vaan keskustelukumppanin omien ajatusten ja näkökulmien hakemista (Kuusimäki 2021c). Tämä lähestymistapa korostaa positiivista ja tulevaisuusorientoitunutta näkökulmaa, jossa etsitään

konkreettisia ratkaisuja asiakkaan tai organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi (De Jong & Berg 2020, 18–19).

Ratkaisukeskeisessä työotteessa keskusteluissa ja interventioissa painotetaan voimavaroja, vahvuuksia ja aikaisempia onnistumisia, jotta löydettäisiin toimivia ratkaisuja nykyisiin haasteisiin. Työntekijä auttaa asiakasta tai asiakasryhmää luomaan selkeän kuvan tavoitteistaan ja ideoimaan konkreettisia askelia niiden saavuttamiseksi. Tämä prosessi voi sisältää esimerkiksi voimavarojen tunnistamista, tavoitteiden asettamista, ongelmien hahmottamista uudelleen ja positiivisten muutosten tukemista. (De Jong ym. 2020, 121.) Tulee huomioida, että kaikki asiat eivät ole aina ratkaistavissa; kuitenkin aina on mahdollista löytää tavoitteita, päämääriä sekä voimavaroja, joiden avulla voi päästä hankaluuksista eteenpäin tai kestää hankaluuksia paremmin (Kuusimäki 2021c). Ratkaisukeskeisyys pyrkii parantamaan myös yksilön resilienssiä eli kykyä selvitä vastoinkäymisistä (Kuusimäki 2021b). Vuonna 2019 Turkissa tehdyn tutkimuksen mukaan ratkaisukeskeinen työskentely aiheuttaa tilastollisesti merkittävän hyödyn ongelmanratkaisutaidoissa. Ratkaisukeskeisen ajattelun oppiminen paransi myös muiden erilaisten uusien ongelmanratkaisukykyjen omaksumista. (Akgül-Gündoğdu 2021, 1180–1186).

Ratkaisukeskeisen ajattelun taustalla ovat vaikuttaneet eniten kolme teoriaa. Ensimmäisenä näistä on systeemiteoreettinen näkökulma, jonka mukaan kaikki vaikuttaa kaikkeen. Toisena on kybernetiikka, jonka mukaan asioita ei tulkita, vaan kaikki päätelmät ovat aina havaintoihin perustuvia. Kolmantena näistä on sosiaalinen konstruktionismi, jonka mukaan todellisuus, jota havainnoimme, on aina sosiaalinen konstruktio kokemuksistamme. (Kuusimäki 2021c)

3.3 Yrittäjyyden perustaa

Yrittäjyys voidaan määritellä monella eri tavalla. Sen rinnakkaiskäsitteitä ovat yrittäjä, yrittäminen ja yrittelijäisyys. Sana ”yrittää” kertoo aktiivisesta toiminnasta kuten tehdä jotain tai ottaa aloite. (Möttönen 2019) Yrittäjyydellä viitataan toimintaan, jossa yksilö tai ryhmä luo, kehittää ja hallinnoi liiketoimintaa tavoitteenaan saavuttaa taloudellista voittoa. Yrittäjyys kattaa monenlaisia toimintoja ja ominaisuuksia, ja se voi ilmetä eri muodoissa. Yrittäjyys liittyy usein uusien liikeideoiden kehittämiseen, yrityksen perustamiseen, riskien ottamiseen ja liiketoiminnan johtamiseen.

Tuomas Möttösen (Möttönen 2019, 14–18.) mukaan yrittäjyys on osa ihmisen perusluonnetta. Ihminen on koko olemassaolonsa ajan ollut jollain tavalla yrittäjähenkkinen, mutta silti kaikista ei tule koskaan

yrittäjiä. Yrittämisessä vallitsee kysynnän ja tarjonnan laki; kun olosuhteet ovat epävakait, niin joku havaitsee yrittämisen mahdollisuuden ja sitä kautta itselle taloudellisen edun hankkimisen mahdollisuuden. Yrittäjä voi keksiä uuden liikeidean ja perustaa yrityksen tämän idean ympärille. Tämä voi sisältää tuotteen tai palvelun kehittämisen ja sen tarjoamisen markkinoille. Yrittäjä voi myös olla henkilö, joka ottaa haltuunsa olemassa olevan liiketoiminnan ja kehittää sitä edelleen esimerkiksi laajentamalla tuotevalikoimaa, parantamalla toimintaprosesseja tai avaamalla uusia markkinoita.

Suomalainen yhteiskunta on hyvin yrittäjäyyskeskeistä, ja tukee yrittämistä. Valtio koettaa turvata yritystoimintaa käynnistämällä erilaisia yrittäjyyden kehittämishankkeita. Tätä kautta pyritään luomaan uusia pysyviä työpaikkoja. Menestyvien yritysten taustalla on usein henkilökunnan halu menestyä, ja yrittäjämäinen ote omaan työntekoonsa. Tätä kutsutaan sisäiseksi yrittäjyydeksi. Muita yrittäjyyden muotoja ovat ulkoinen yrittäjyys, eli yksilön oma halu yrittäjäksi ryhtymiseen, sekä omaehtoinen yrittäjyys, joka on jokaisen oma kehyskertomuksensa, johon voi itse vaikuttaa. (Peltola 2015, 8–19.)

Tieteellinen oppi yrittäjyydestä nähdään yleisesti syntyneen 1800-luvun alussa. Tieteessä kuvataan yrittäjyyttä esimerkiksi talousteorioissa, sosiologian teorioissa, psykologiassa sekä sosiaalipsykologiassa. Yrittäjyyttä tarkastellaan liiketaloustieteessä liiketoiminnan organisoiminnin sekä kehityksen näkökulmasta. Yrittäjyyden teorioita pohtiessa tulee huomioida, että taloustieteessä ja historian tutkimuksessa yrittäjyys on nähty eri tavalla. Suomessa professori Hannu Niittykangas jakaa yrittäjyysajattelun kehityksen neljään osaan: varhainen vaihe ennen 1756, koulukunta-ajattelun synty noin 1756-1776, klassinen taloustiede vuosina 1776-1900 sekä neoklassinen taloustiede 1900 alkaen. (Niittykangas 2011, 12; Möttönen 2019, 18–20.)

3.4 Keskeisiä näkökulmia ulkoiseen yrittäjyyteen

Ulkoinen yrittäjyys viittaa perinteiseen yrittäjyyteen, jossa yksilö perustaa oman yrityksen ja toimii sen omistajana ja johtajana. Tässä yrittäjyysmuodossa henkilö ottaa vastuun yrityksen perustamisesta, sen operatiivisesta toiminnasta, riskien hallinnasta ja liiketoiminnan kehittämisestä. Yrittäjä voi luoda yrityksen alusta alkaen tai hankkia olemassa olevan yrityksen ja kehittää sitä edelleen. Tässä roolissa yrittäjä on vastuussa kaikista yrityksen toimintoihin liittyvistä päätöksistä ja toimii usein innovaattorina, liiketoimintastrategian laatijana ja johtajana. Ulkoinen yrittäjyys voi näyttäytyä monenlaisina yrityksen muotoina. Tällaisia ovat esimerkiksi start-up-yritykset, perheytykset,

franchising-yritykset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, vaikkakin ulkoinen yrittäjyys mielletään useammin juuri pienyritysten omistamiseksi ja johtamiseksi. Ulkoinen yrittäjyys on olennainen osa talouden kasvua ja innovaatiota monissa maailman talouksissa. Se tarjoaa yksilöille mahdollisuuden toteuttaa luovuuttaan, unelmiaan ja yrittäjähenkkeään omien yritysten kautta. (Peltola 2015, 16–19.)

3.5 Keskeisiä näkökulmia sisäiseen yrittäjyyteen

Sisäinen yrittäjyys on termi, joka viittaa työntekijöiden kykyyn ja haluun toimia yrittäjämäisesti omassa organisaatiossaan. Se kuvaa organisaation sisäistä dynamiikkaa, jossa yksilöt ottavat aktiivisen roolin uusien ideoiden kehittämisessä, innovoinnissa ja liiketoiminnan kasvattamisessa, ilman että heidän tarvitsee perustaa omaa yritystä. Sisäinen yrittäjyys voi ilmetä eri tavoin organisaatiossa, kuten uusien innovaatioiden esittämisenä, uskalluksena ottaa suurempia riskejä, resurssien tehokkaana hyödyntämisenä sekä kykynä johtaa itseään. Sisäinen yrittäjyys voi tuoda organisaatiolle merkittäviä etuja, kuten innovaatioiden lisääntyminen, kilpailukyvyyn parantuminen, työntekijöiden sitoutumisen ja motivaation lisääntyminen sekä uusien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntäminen. Organisaation on tärkeää tukea sisäistä yrittäjyyttä luomalla avoin ja kannustava ilmapiiri, tarjoamalla resursseja ja mahdollistamalla työntekijöiden osallistuminen päätöksentekoon ja innovaatioprosesseihin. Ulkoinen yrittäjyys eroaa sisäisestä yrittäjyydestä siten, että se tapahtuu yksittäisessä omassa yrityksessä, kun sisäinen yrittäjyys tapahtuu työntekijän sisällä eräänlaisena sisäisenä kompassina yrittäjämäiseen ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapana omaan työhön. (Peltola 2015, 16–19.)

Sisäisen yrittäjän ominaisuuksiin kuuluu älyn ja taitojen lisäksi olennaisena osana kunnianhimo, sitkeys ja itseluottamus. Hän asettaa itselleen jatkuvasti uusia tavoitteita sekä haasteita ja uskaltaa tarttua niihin. Tärkeintä on se, että sisäinen yrittäjä pystyy uskomaan ja luottamaan itseensä joka tehtävässä. Tämä halu ja luottaminen vie eteenpäin voimaantumisen vaiheeseen. Voimaantuminen koetaan tilanteessa, jossa sisäinen yrittäjä menestyy ja kykenee ottamaan vetovastuun omasta menestyksestään. Tämän jälkeen henkilö voi edetä valtaistumisen vaiheeseen. Tässä vaiheessa päätös-, toimeenpano- tai työskentelyvalta siirretään luotettavalle voimaantuneelle yksilölle tai yhteisölle. (Peltola 2015, 16-19.)

3.6 Sosiaali- ja terveystalouden yrittäjyys

Sosiaalipalveluja tarjoavat julkinen, yksityinen ja kolmas sektori. Yksityisistä sosiaalipalveluista puhuttaessa viitataan sosiaalilain mukaisiin palveluihin ja niiden ohjaukseen ja neuvontaan liittyviin palveluihin, joita tarjoavat muut kuin kunnalliset palveluntarjoajat. Palveluntarjoaja voi olla yritys tai

muu taho, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa korvausta vastaan. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011, 3 §.). Yksityinen palveluntuottaja tarjoaa palvelua kunnille, kuntayhtymille tai suoraan asiakkaille. Yleisimmät yksityiset sosiaalipalvelut ovat ikääntyneiden ja vammaisten koti- ja kotihoitopalvelut, lasten ja nuorten laitos- ja kotihoito sekä lasten päivähoitopalvelut. (STM a.)

Moni yrittäjä on sosiaali- ja terveysalalla aloittanut yritystoiminnan kutsumuksesta. Taustalla on monesti vuosien kokemus palkkatyöstä, ja sen kautta on noussut ajatus oman liiketoiminnan aloittamiseen. Usein motivaationa ei ole ollut taloudellinen vaurastuminen, vaan itse palvelun tuottaminen tarpeeseen. (Kainlauri 2007, 30.) Yrittäjänä voi aloittaa toimimaan oman työn ohella sivutoimisesti tai päätoimisesti. Mikäli on mahdollista, kannattaa omaa yritysideaa testata kuitenkin ensin sivutoimisesti, koska silloin riskit ovat pienemmät, ja paine tuloksen tekemiseen vähenee. Lain silmissä yrittäjyys on aina sivutoimista, jos pääasiallinen toimeentulo saadaan muualta. (Uusyrittäjäkeskus 2021, 8.)

Sosiaali- ja terveysala ovat toimialana hieman erilaisia kuin muut alat. Sosiaali- ja terveysalalle on tyypillistä tehdä yhteistyötä julkisen sektorin kanssa, ja kunnalliset palvelut täydentyvät yksityisillä sosiaalipalveluilla. Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja yksityiset asiakkaat ostavat palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta. Asiakkaita saadakseen yritykset osallistuvat julkisiin hankintalain mukaan toteutettuihin kilpailutuksiin. Ympäri vuorokautiseen yksityiseen sosiaalipalveluun tulee hakea lupa aluehallintovirastolta, mutta neuropsykiatrisen valmentamisen näkökulmasta ilmoitus kunnalle riittää luvaksi. Kunnassa yrityksen valvonnasta vastaa sosiaali- ja terveystoimi tai vastaava toimija. Valtakunnallisesti valvontavastuu on Valviralla. Yksityisen palveluntuottajan tulee laatia toiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi omavalvontasuunnitelma. (Jaakkola 2019, 127–128)

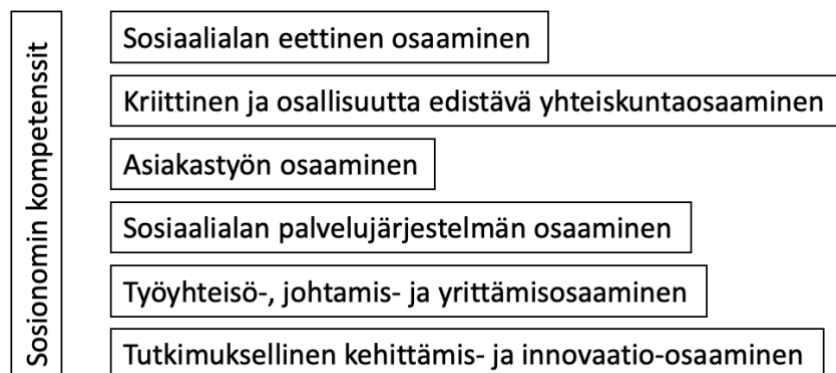
Teknologinen kehitys ja digitalisaatio vaikuttaa myös hiljalleen sosiaali- ja terveysalaan. Tämä tuo sosiaalialalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tekninen kehitys tulee muokkaamaan osaa sosiaalialan työntekijöiden työnkuvaa uudellaisiksi, kun ennen työntekijän tekemä työ muuttuu automatisoiduksi ja työntekijän aktiivinen rooli vaihtuu valvovaan, ohjaavaan ja tukevaan rooliin asiakkaan tehdessä prosessissa entistä aktiivisemmin itse. (Jaakkola 2019, 129.)

3.7 Sosionomin kompetenssit neuropsykiatrisen valmentajan tukena

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK 2023) on 20.4.2023 hyväksynyt sosionomin kompetenssit. Sosionomin tulee toimia aina sensitiivisesti, tasa-arvoisesti ja

tasapuolisesti ikään, sukupuoleen tai rotuun katsomatta. Hänen tulee olla se, joka puolustaa niitä, jotka eivät itse voi itseään puolustaa. Sosionomin tulee olla ammatillinen ja edistää omalla toiminnallaan yksilöiden, ryhmien ja yhteisöjen hyvinvointia. Sosionomin tulee osata myös arvioida palveluprosessia asiakkaan näkökulmasta ja täten edistää asiakkaan psykososiaalista hyvinvointia.

Palvelujärjestelmäosaamisella sosionomi pyrkii varmistamaan, että hänen asiakkaansa saavat kaiken mahdollisen tuen, joka heille kuuluu. Hänen tulee kyetä toteuttamaan ammatillista palveluohjausta jokaiselle sitä tarvitsevalle. Sosionomin tulee kyetä elinikäiseen oppimiseen ja kehittämään sosiaalialaa omalla toiminnallaan. Yhtenä kuudesta kompetenssista on ”työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen”. Tämä on opinnäytetyöni kannalta se oleellisin kompetenssi. Minun tulee sosionomina kyetä työskentelemään kaikissa monialaisissa tiimeissä, toimimaan esimiehenä sekä edistää kaikin keinoin oman työyhteisöni työhyvinvointia. Omassa yrityksessä minun tulee arvioida oman työn laatua ja tuloksia sekä ymmärtää liiketalouden lainalaisuudet. (KUVIO 1.).

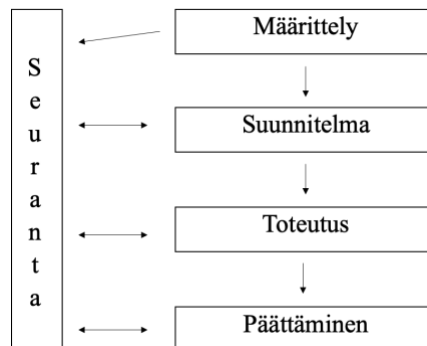

KUVIO 1. Sosionomin kompetenssit (SOAMK 2023)

4 PROJEKTIN KUVAUS

Nykypäivänä sana ”projekti” esiintyy joka käänteessä. Monen korvissa tämä onkin kokenut jo inflaation, ja moninasiin projekteihin ollaan kyllästyneitä. Kuitenkin erilaiset projektit ovat kiinteä osa yhteiskuntaa. Sanan projekti rinnakkaissanana toimii käsite ”hanke” (Anttila 2001, 11–12). Usein hanke on kuitenkin suurempi kokonaisuus, joka sisältää useita projekteja (Ruuska 2012, 18). Virkki ja Somermeri (1997) tiivistävät projektin olevan ”kertaluonteinen, ajallisesti rajattu työsuoritus, jolla on resurssipuitteet ja tehtävä. Se on se työ, joka tehdään määritellyn kertaluonteisen tuloksen aikaansaamiseksi”. Opinnäytetyöni oli projekti, jonka sisällön muodostaa liiketoimintasuunnitelma ja teoria; sen tarkoitus oli luoda konkreettinen materiaali, liiketoimintasuunnitelma, yritystoiminnan aloittavalle ratkaisukeskeiselle neuropsykiatriselle valmentajalle.

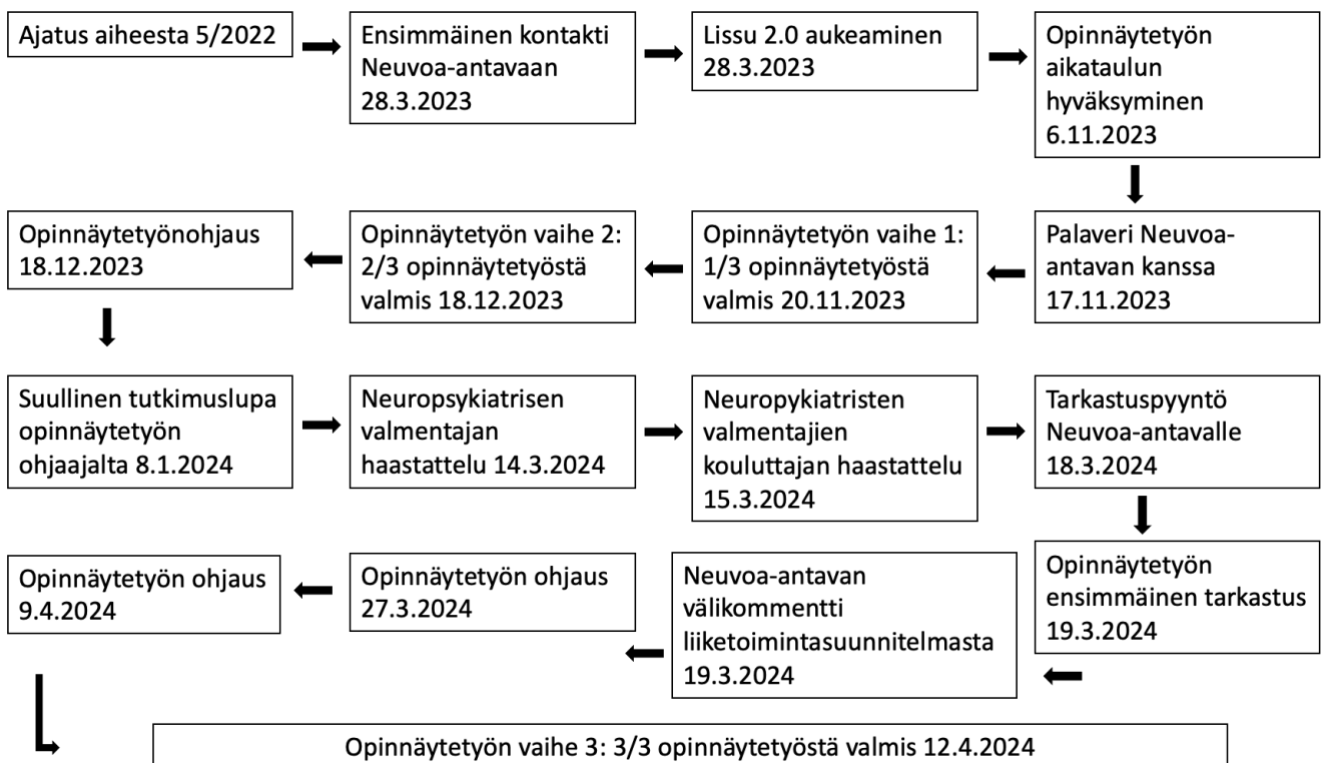
Projektin kulku voidaan jakaa monella tavalla. Tässä projektissa se on jaettu nelivaiheiseksi, eli sen vaiheet ovat määrittely, suunnitelma, toteutus ja päättäminen (KUVIO 2.).

KUVIO 2. Projektin kulku (Ruuska 2012, 23.)

Ajatus liiketoimintasuunnitelmaprojektista on kypsynyt vuosien aikana. Olen ratkaisukeskeinen neuropsykiatrisen valmentaja, ja olen havainnut suuren tarpeen palvelukentällä. Tämän markkinatilanteen motivoimana olen halunnut alkaa itse tuottaa neuropsykiatrisia valmennuspalveluita. Opinnäytetyön aiheena olen liiketoimintasuunnitelmaa lähtenyt mielessäni pyörittelemään keväällä 2022, ja keväällä 2023 otin yhteyttä Uusyrittäjäkeskus Neuvoa-antavaan (KUVIO 2.). Heidän kanssaan keskustelin omasta liikeideasta. Heiltä sain tunnukset verkkopalveluun (Lissu 2.0), jonne lähdin konkreettista liiketoimintasuunnitelmaa luomaan. Liiketoimintasuunnitelman luominen oli hieno matka teoriasta käytäntöön. Matkan aikana konkretisoitui se laajuus, millä asioita

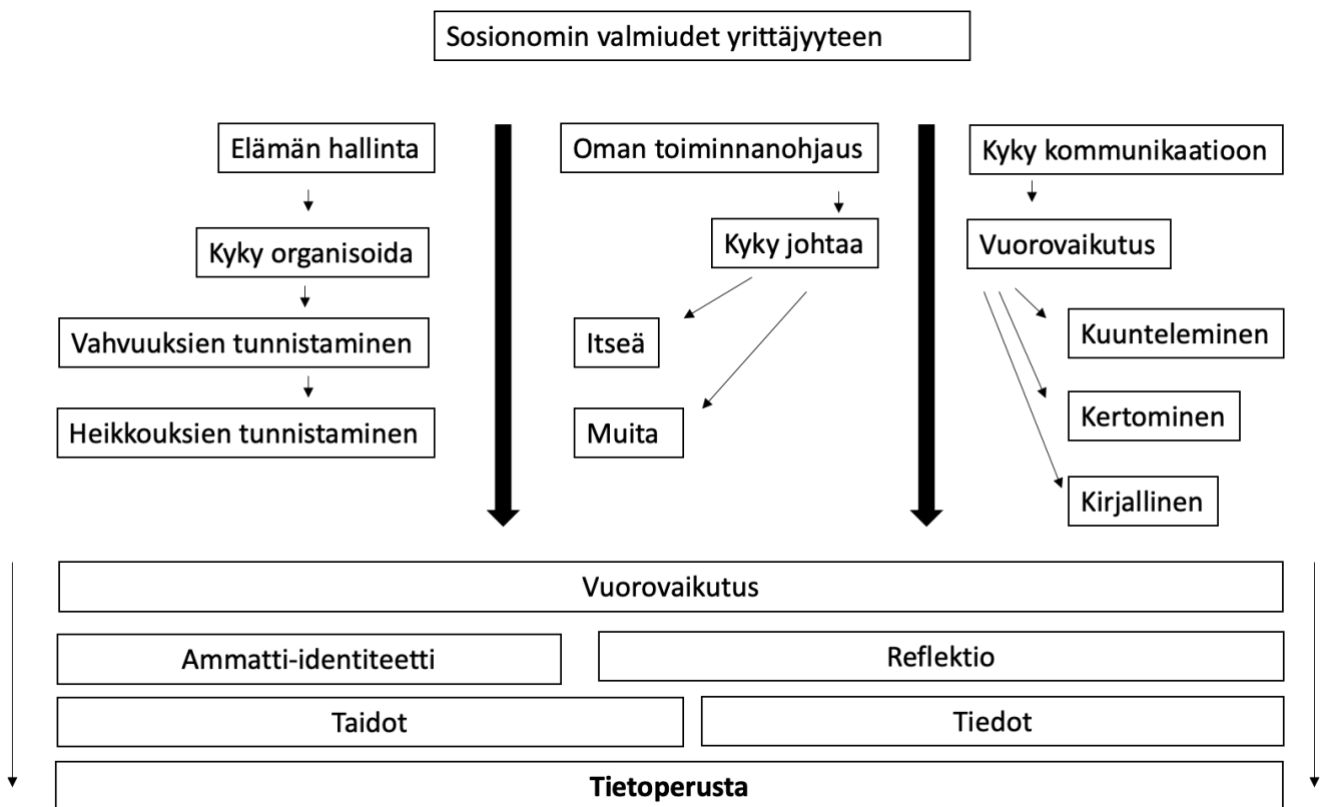
tulee tarkastella saadakseen kattavan lopputuloksen. Suurin oivallus tässä projektissa oli se, että projekti voi olla onnistunut, vaikka liiketoimintasuunnitelman lopputulos olisi epäonnistunut. Liiketoimintasuunnitelman tarkoitus on osoittaa yrityksen elinkelpoisuus, ja vaikka liiketoimintasuunnitelma olisi onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla, se voi silti osoittaa yrityksen elinkelvottomuuden. Onnellinen loppu ei ole liiketoimintasuunnitelmissa taattu. Oma liikeideani sekä tuotteeni olivat alusta alkaen minulle hyvin selkeät. Markkinat ja muut mahdolliset kilpailijat olivat minulle valmiiksi työni kautta melko tuttuja, mutta oli innostavaa päästä selvittämään asioita syvemmin. Olen projektin aikana haastatellut alan yrittäjää, jolla on toimiva yritys, sekä alan kouluttajaa, joka on sarjayrittäjä ja antoi uudenlaista perspektiiviä alan yrittämiseen. Liiketoimintasuunnitelman sain toteuttamisvalmiiksi, ja se tullaan laittamaan käytäntöön opintojen päätyttyä. Neuvoa-antavan asiantuntijalta sain projektin aikana hyviä neuvoja ja arvokkaita korjausehdotuksia. Arvokkaimmat kehitysaskleet sain projektissa ottaa jatkuvan liiketoimintasuunnitelman haastamisen ja kyseenalaistamisen tuomien haasteiden selvittämisessä. Mitään vastausta ei saanut ilmaiseksi, vaan haastavat paikat tuli selvittää jo projektin kirjoitusvaiheessa. (KUVIO 3.).

KUVIO 3. Opinnäytetyöprojektin kulku

Kirjoitustyön edetessä sisäistin vasta kunnolla, kuinka tärkeää sosionomin on hallita yrittäjyyden lisäksi oma ammatillisuus. Kuviossa 4 avaan, mitä sosionomilta vaaditaan työelämässä.

Kommunikaatiokyky on luonnollisesti avainasemassa onnistuneessa yritystoiminnassa. Tulee hallita kyky kuunnella, puhua ja tuottaa kirjallisesti tekstiä. Yrittäjällä tulee olla kyky oman toiminnan ohjaukseen eli kyky johtaa itseään ja muita. Oma elämä tulee myös olla hallussa. Jos omassa elämässä on turbulenssia, niin se vaikuttaa automaattisesti yritystoimintaan, jos ei heti, niin ajan kuluessa. Yrittäjällä tulee olla kyky organisoida asioita sekä tunnistaa omat vahvuudet ja heikkoudet. Vahvuuksien ja heikkouksien kautta yrittäjä pystyy pohtimaan oman toiminnan painopisteitä, mitä tekee itse ja mitä hankkii esimerkiksi ostopalveluna. Hyvänä esimerkkinä on kirjanpitolpalvelut. Pienen yrityksen kirjanpidon voi yrittäjä tehdä itse, mutta jos tämä ei ole tuttua, niin ammattilaisen hankinnalla aloittava yrittäjä säästää aikaa ja rahaa. Yrittäjän henkilökohtainen tieto ja taito, eli tietoperusta, määrittelevät, miten yrittäjä kykenee refleктоimaan omaa toimintaa sekä kehittämään omaa ammatti-identiteettiä.

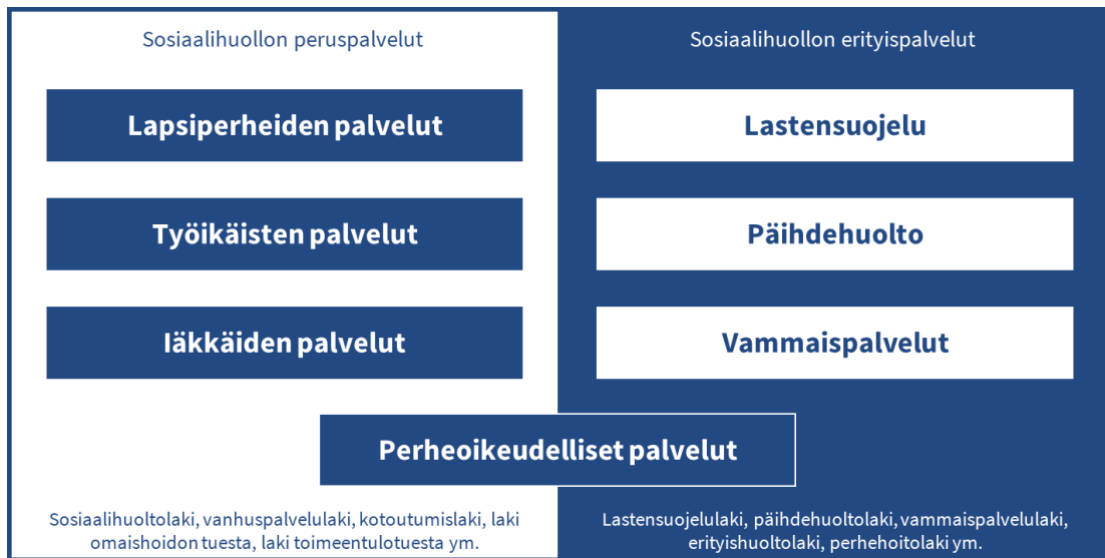
KUVIO 4. Sosionomin valmiudet yrittäjyyteen

Opinnäytetyötä varten pääsin haastattelemaan kahta neuropsykiatrisen valmennuksen yrittäjää. Toinen toimii yksityisenä yrittäjänä, ja toinen on neuropsykiatristen valmentajien kouluttaja. Heiltä sain paljon silmiä avaavia kommentteja ja vinkkejä, miten suunnata työskentelyä. Keskusteluissa vahvistui moni

oma ennakko-olettamani, kuten se, että suunnittelemani palvelulle on hirvittävän kova tilaus, mutta haasteena on löytää maksaja palvelulle. Yrittäjän näkökulmasta matalakin hinta on helposti liian kallis neuropsykiatriselle asiakkaalle, varsinkin säännöllisesti maksettuna. Kunnat ovat hankkineet ostopalveluina palveluita, mutta nyt kun on siirrytty hyvinvointialueisiin, kukaan ei oikein tiedä, kenen maksettavana on mikäkin palvelu tai kuka voi päätöksiä tehdä. Palveluiden suuntaaminen mahdollisimman laaja-alaisesti vaikuttaisi olevan oikea ratkaisu. Molemmat haastateltavat nostavat yrittäjätaiipaleen alkuvaiheen yhdeksi tärkeimmistä asioista itsensä ja oman työn tehokkaan brändäyksen. Pitää tehdä itsensä näkyväksi, tunnetuksi ja ihmisten tietoisuuteen. Nykyaikaiset sosiaalisen median alustat ovat tähän erinomaisia, varsinkin LinkedIn saa molemmilta suuret kehut. Yhteistyötä pitää tehdä heti alusta alkaen mahdollisimman laajan verkoston kanssa. Varsinkin Kela ja verotoimisto ovat sellaisia tahoja, joiden kanssa on hyvä olla asiat selvät alusta alkaen.

Suomessa ollaan sosiaali- ja terveysalalla edelläkävijöitä maailmanlaajuisesti, mutta tästä syystä olemme jatkuvasti muutosten ja uudistusten keskellä. Voisikin sanoa, että kaikki muuttuu koko ajan ja muutos on jatkuvaa. Toisaalta juuri tästä syystä olemme kehittyneet edelläkävijöiksi. Organisaatiot muuttuvat ja toimintatavat ovat muutoksessa. Peruspalveluiden muuttuessa helpommin saataviksi, myös ammatillisen yhteistyön merkitys korostuu tulevaisuudessa. (Hujanen ym. 2020.) Tämä korostuu myös omassa yritystoiminnassa neuropsykiatrisena valmentajana. Harva asiakas on kuitenkaan vain neuropsykiatristen haasteiden parissa, vaan haasteita on myös muilla elämän osa-alueilla; tällaisia ovat esimerkiksi mielenterveysongelmat, päihdeongelmat sekä syömiseen liittyvät haasteet. Tulevaisuudessa moniammatillinen ja -alainen yhteistyö tulee korostumaan entisestään palvelujärjestelmässä. Moniammatillista yhteistyötä tarvitaan varsinkin rajapinnoille varmistamaan nivelkohdissa palvelujärjestelmän toimiminen siirryttäessä segmentistä toiseen. Näillä rajapinnoilla neuropsykiatrisena valmentajana pystynkin helposti operoimaan, kun tavoitteena on kuitenkin asiakkaan kokonaisvaltainen selviäminen arjessa. (Hujanen ym. 2020.)

Suomen sosiaalihuollon voi sanoa jakautuvan kahteen pääkategoriaan, peruspalveluihin ja erityispalveluihin. Peruspalvelut kattavat lapsiperheiden palvelut, työikäisten palveluihin sekä iäkkäiden palveluihin. (KUVIO 5.) Näistä minun yritystoimintaani liittyy etäisesti lapsiperheiden palvelut sekä osin työikäisten palvelut. Erityispalveluihin kuuluu lastensuojelu, päihdehuolto sekä vammaispalvelut. Nämä kaikki ovat erittäin oleellisesti osallisina neuropsykiatrisessa valmennuksessa. Asiakkaat ovat hyvin usein lastensuojelun asiakkaita, mutta myös päihdekuntoutujille valmennuksella on saatu erittäin onnistuneita tuloksia. Lisäksi neuropsykiatriset asiakkaat ovat vammaispalveluiden toimintojen alla.

KUVIO 5. Suomen sosiaalihuoltojärjestelmä (STM 2023)

5 LIKETOIMINTASUUNNITELMA

Liiketoimintasuunnitelma on kuin kalanruoto, joka ohjaa liiketoimintaa erilaisten osa-alueiden kautta kohti menestystä, varsinkin yrityksen perustamis- ja alkuvaiheessa. Liiketoimintasuunnitelmassa pyritään kuvaamaan liikeidea sekä liiketoimintamalli. Siinä kerrotaan yrityksen päämäärä, tavoitteet sekä strategia. Liiketoimintasuunnitelma osoittaa, onko yrityksellä tai palvelulla mahdollista taloudellista selviämismahdollisuutta. Joskus kesken suunnitteluprosessin voi liiketoimintasuunnitelma osoittaa mahdollisuudet onnistua riittämättömiksi, jolloin yrityksen perustamisesta luovutaan tai jotain osa-aluetta muutetaan kannattavammaksi. (Viitala ja Jylhä 2014, 50-52.) Hyvä liiketoimintasuunnitelma on niin selkeä, että sen voi esittää yhdellä vilkaisulla (Hesso 2013, 10). Viitalan & Jylhän (2014) mukaan liiketoimintasuunnitelma on tärkeä työkalu myös haettaessa starttirahaa. Timmons, Zacharakis ja Spinelli (2004) korostavat sitä, että liiketoimintasuunnitelman laatiminen selventää kokonaiskuvaa yrityksestä ja auttaa aloittavaa yrittäjää ymmärtämään paremmin kokonaisuuksia yrityksestään. Opinnäytetyötä varten liiketoimintasuunnitelma on luotu uusyrityskeskus Neuvoa-antavan verkkopalveluun Lissu 2.0. Mitä parempi liiketoimintasuunnitelma on, sen helpompi on lähteä yrittäjäksi. Liiketoimintasuunnitelman tekemiseksi on suositeltavaa pyytää apua esimerkiksi uusyrityskeskukselta (Luhanka-Aalto 2021, 21).

Liiketoimintasuunnitelmassa keskustelevat keskenään markkinat, tuotteet ja palvelut sekä tapa toimia. Nämä vaikuttavat kaikki toisiinsa. Markkinoilla tarkoitetaan asiakkaita, markkinalohkoja sekä yrityksen tarpeita ja mahdollisia haasteita. Se vastaa kysymykseen: ”Kenelle tuotetta tai palvelua ollaan tuottamassa?” Tuotteet ja palvelut kattavat puhtaasti fyysiset markkinoitavat tuotteet, palvelut, tuotevalikoiman sekä mahdollinen ongelmanratkaisut. Tapa toimia kertoo organisaatiosta, yksittäisistä voimavaroista, ohjaus- ja valvonta järjestelmistä sekä tavasta johtaa. (Holopainen 2023, 12-13.) Jokaiselle yritykselle liiketoimintasuunnitelma on erittäin tärkeä työkalu, mutta sen merkitys korostuu uusille yrityksille, joille se on välttämätön työkalu. Liiketoimintasuunnitelman suunnittelussa pitäisi huomioida kaksi olennaista asiaa, jotka ovat yrityksen päämäärät ja tavoitteet sekä miten näihin päämääriin ja tavoitteisiin tullaan pääsemään (Galai, Hillel ja Wiener 2016, 71–72).

6 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

Opinnäytetyöni aihe oli helppo valita, koska se tulee palvelemaan minua valmistumisen jälkeen. Myös aihe ja konteksti olivat minulle tärkeitä. Voisi sanoa, että minulla oli kaksi aihevaihtoehtoa, joista tämä soveltui yksin tehtäväksi. Koen, että työssä oli vahva tietoperusta, sillä lähteinä on käytetty monipuolisesti tuoretta-, tutkittua- ja kansainvälistä tietoa. Työn aihe oli rajattu tarkasti. Kirjoittaessa huomasin monta kertaa, että aihe alkaa karata käsistä, mutta sain sen aina tiivistettyä kasaan. Tuotoksena olleen liiketoimintasuunnitelman vahvuutena koen olevan sen selkeyden, se on esitettävissä hyvin yksinkertaisesti. Sen sisältämä SWOT-analyysi avaa yrityksen perustamista pääperiaatteiltaan. SWOT-analyysi on paikoin hieman ohut vielä, koska koen monen asian selkeytyvän ja oman ymmärryksen kasvavan vasta yritystoiminnan käynnistyttyä. Uskon, että on paljon asioita, joita ei voi osata ottaa huomioon ennen toiminnan käynnistämistä. Myöskään asiakkaiden käyttäytymistä ei voi täysin ennustaa etukäteen.

Suunnitelmasta käy hyvin ilmi, että aiheeseen on perehdytty asiantuntemuksella, ja suunnitelma toimii luonnollisena pohjana itse opinnäytetyölle. Työ noudatteli hyvin suunnitelman viitoittamaa tietä, mutta oma ajatukseni olisi suunnannut työtä hieman toisella tavalla, kuin miten se ohjauksissa muodostui. Lopputulos kunnioittaa kuitenkin suunnitelman luomia raameja. Alkuperäisessä suunnitelmassa yrittäjyyden osuus oli suppeampi ja neuropsykiatristen haasteiden painotus suurempi, lopullisessa työssä nämä painopisteet kääntyivät toisinpäin. Jälkikäteen voi ajatella, että näin tämän tulikin mennä, mutta koen sen olleen todella suuri haaste. Tämä haaste oli lopulta vähällä kaataa koko opinnäytetyöprojektin.

Tarkoituksena projektissa oli luoda liiketoimintasuunnitelma (LIITE 1) ja siinä onnistuin. Liiketoimintasuunnitelmasta muodostui käyttökelpoinen työkalu yrityksen perustamiseen. Palautetta ja korjausehdotuksia sain hyvin Neuvoa-antavalta, ja niitä hiottiin ammattilaisen avustuksella.

Ajallisesti projekti viivästyi tavoitellusta muutamalla kuukaudella. Kun opintoja oli takana alle kaksi vuotta ja kaikki kurssit oli suoritettu opinnäytetyötä lukuun ottamatta, taisi tulla vähän turhan suuri ulos puhallus, ja opinnäytetyöstä muodostui suuri haaste. Kirjoittaminen eteni sykleittäin, ja välillä se ei edennyt ollenkaan. En myöskään voi väittää, etteikö myös palkkatyössä käyminen ja perhe-elämä olisi vienyt aikaa kirjoitusprosessilta. Nyt kirjoituksen tauottua voin todeta projektin sujuneen kuten sen pitikin. Koen työn sujuneet kokonaisuutena hyvin.

Opinnäytetyö on toteutettu luotettavasti sekä eettisyyden periaatteita noudattaen. Koko kirjoitusprosessiani on ohjanneet minun omat eettiset ja moraaliset käsitykset. Ilman eettistä kestävyttä opinnäytetyöltä putoaa pohja pois. (Kylmä ja Juvakka 2007, 137). Suunnitelma- ja toteutusvaiheessa kaikilta asianosaisilta on hankittu suostumus opinnäytetyöprosessiin sekä heidän yksityisyytensä on suojattu. Luotettavuutta arvioitaessa voidaan todeta ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden tavoitteen olevan tuottaa, kehittää ja uudistaa työelämän käytäntöjä (Hyväri 2020). Voidaan todeta tämän opinnäytetyön noudattelevan hyvää tutkimuskäytäntöä. Monipuolisten lähteiden luotettavuus on pyritty varmistamaan objektiivisesti useammasta lähteestä aina, jos mahdollista. Lähteitä valitessa olen pyrkinyt vahvaan lähdekritiikkiin, joka edistää tekstin luotettavuutta. Tekstissä käytettyjä lähteitä on kunnioitettu eli jokaisessa tietolähteessä on merkitty asianmukaisesti viitteet. Opinnäytetyöprosessin alussa on huolehdittu asianmukaisesti tutkimuslupa, sopimukset sekä sovittu ohjaavan opettajan kanssa työn raamit. Opinnäytetyö on minun itse kirjoittamani, eikä se sisällä plagioitua tekstiä. Nämä kaikki toimet edellä noudattelevat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistusta laadukkaalle opinnäytetyölle (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2024.).

7 POHDINTA

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli kuluttava ja sen suurin haaste oli omat neuroepätyypilliset haasteet, varsinkin oman toiminnanohjauksen haasteet. Vaikka yritin varata projektiin paljon aikaa, niin se silti tuntui loppuvan kesken. Halukkuus valmistua kuitenkin alle 2,5 vuodessa ja päästä hakemaan YAMK-opintoihin, ajoivat minut kirjoittamaan ympäröiväitä päiviä. Joku viisas ajattelija on joskus sanonut: ”Jos ei viime hetkiä olisi, mitään ei tulisi tehtyä.” Tämä viisaus pätee myös omaan kirjoitusprojektiin. Ehdin tuijottaa valkoista ruutua muutaman kuukauden saamatta mitään paperille. Kun aika alkoi käymään loppuun tiimalasista, niin tekstikin alkoi muodostua kuin itsestään. Kaksikymmentä vuotta sitten olisin pitänyt selittelynä sitä, että oma itseluomani aikataulu ei kestä. Tänä päivänä koen olevani viisaampi sen asian suhteen. Elämässä merkitykselliset asiat ovat täysin erilaisia, kuin kaksikymmentä vuotta sitten. Ennen elämä saattoi olla suorituskeskeistä, mutta nyt tärkeysjärjestykseen on hiipinyt perhe ja terveys, joiden merkitystä osaa vasta vanhemmalla ikää arvostaa. Jos nyt voisin ohjeistaa itseäni jotenkin tämän projektin alkumetreille sanoilla, joita en itse ikinä saanut, kertoisin itselleni, kuinka kaikki helpottuu, kunhan saa sisällysluettelon kirjoitettua. Lopputulokseen olen kuitenkin tyytyväinen, ja tuotoksena syntyneellä liiketoimintasuunnitelmalla käynnistän oman liiketoiminnan, ja se on konkreettinen onnistuminen.

Tyhjän paperin katsomisen lisäksi koin myös toisen suuren haasteen prosessin aikana. Toisessa opinnäytetyön ohjauksessa linjattiin työn suuntaa täysin eri suuntaan, mitä olin aikaisemmin ajatellut ja mitä kohti olin suunnitelman tehnyt. Pienen reflektoinnin jälkeen pääsin uudelleen kirjoituspuuhiin, ja tekstiäkin alkoi tulemaan. Suunnanmuutos täysin uuteen aihepiiriin tulee olemaan minulle suureksi hyödyksi tulevalla työuralla. Tämä valmensi hyvin vielä opintojen loppusuoralla sosionomin alati muuttuvaan arkeen ja tarpeeseen sopeutua vallitsevaan tilanteeseen. Näin prosessi on antanut tilaa ammatilliselle kasvulle. Syntyneitä liiketoimintasuunnitelmaa voisi verrata kirjoitusprosessin mahdollistamaan ammatilliseen kasvuun; valmis, mutta alati päivitettävä.

Tekstin sisällöstä välittyy aiheen substanssiosaaminen, sosionomin kompetenssit ja ammatillisen palvelujärjestelmän hallinta. Nämä kaikki ovat valmistuvalla sosionomille tärkeitä piirteitä. Kuitenkin todellinen ammatillinen kasvu alkaa vasta siitä hetkestä, kun tutkintotodistus on kädessä. Elämä on jatkuvaa oppimista, ja se vain korostuu sosionomin työkentällä. Projektin edetessä olen oppinut myös yrittäjyyden eri tasoista. Olen sisäistänyt, miten yrittäjyys ei välttämättä tarkoita yrityksen omistamista, vaan sisäistä kompassia toimia omassa organisaatiossa yrittäjämäisesti. Tunnistan työelämästä ihmisiä,

jotka ovat fiksuja, innovatiivisia ja joita ajaa eteenpäin kunnianhimo sekä vahva itseluottamus. Tämän kirjoitusprojektin myötä olen saanut tällaiselle toiminnalle nimen: sisäinen yrittäjäyys. Olen projektin aikana oppinut myös yhteistyökumppaneiden sekä verkostojen merkityksen aivan konkreettisesti.

Työn aikana olen oppinut paljon projektiluonteisesta opinnäytetyöstä. Jos lähtisin uudelleen tekemään opinnäytetyötä, olisi se minulle paljon helpompaa. Aikaisemmin olen perehtynyt normaalimalliseen opinnäytetyöhön, ja nyt sain tehdä tällä uudennlaisella, tai oikeammin erilaisella systeemillä. Nyt kuitenkin hahmotan paremmin rakenteen, enkä enää tunne samanlaista ahdistuneisuutta. Kaikkiaan olen tyytyväinen prosessiin.

LÄHTEET

- Akgül-Gündoğdu, N. Selçuk-Tosun, A. 2021. Examining the relationship between solution-focused thinking skills and self-efficacy levels of nursing students in Turkey. *Journal of Professional Nursing*. Volume 37, Issue 6.
- Anttila, P. 2001. *Se on projekti -vai onko?* Hamina: Vammalan kirjapaino Oy.
- De Jong, P. Insoo, K.B. 2020. *Ratkaisukeskeisen terapian oppikirja*. Lyhytterapiainstituutti Oy. Keuruu: Otava.
- Galai, D., Hillel, L. & Wiener, D. 2016. *How to create a successful business plan. Business plan for entrepreneurs, scientists, managers and students*. Singapore: World Scientific.
- Hesso, J. 2013. *Hyvä liiketoimintasuunnitelma*. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari.
- Holopainen, T. 2023. *Yrityksen perustamisopas 2023. Käytännön perustamistoimet*. Asiatieto Oy. Turenki: Hansaprint Oy.
- Hujanen, A., Taskinen, H. (toim) 2020. *Uudistuva sosiaali- ja terveysala*. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/123995/978-952-359-022-9.pdf>. Viitattu: 28.11.2023
- Huotari, A. Niiranen-Linkama, P. Siltanen, P. Temski, E-L. (toim.) 2008. *Neuropsykiatrinen valmennus – Valmentajan käsikirja*. Mikkeli: Interkopio.
- Hyväri, S. *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. Saatavissa: <https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642#kehi>. Viitattu: 24.4.2024
- Jaakkola, H. 2019. *Valitse innostus – Voimakirja sosiaalialalle*. Keuruu: Otava kirjapaino Oy.
- Juusola, M. 2012. *Levottomat aivot – ADHD ja asperger vahvuuksina*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Kehitysvammaisten erityishuoltolaki 519/1977. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=519%2F1977> Viitattu: 1.5.2023
- Kainlauri, A. 2007. *Ideasta hyvinvointialan yrittäjäksi*. Helsinki: WSOYpro.
- Kuusimäki, A-M. 2021a. *Nepsyt koulussa*. 18.8.2021. KirsiConsulting Oy. Tampere.
- Kuusimäki, A-M. 2021b. *Positiivinen psykologia*. 14.12.2021. KirsiConsulting Oy. Tampere.
- Kuusimäki, A-M. 2021c. *Ratkaisukeskeisyys*. 1.6.2021. KirsiConsulting Oy. Tampere.
- Kuusimäki, A-M. 2024. *Neuropsykiatristen valmentajien kouluttajan haastattelu*. 15.3.2024. TrueSoul Oy. Seinäjoki.

Kylmä, J., Juvakka, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Helsinki: Edita.

Lastensuojelulaki 417/2007. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki> Viitattu: 1.5.2023

Luhanka-Aalto, R. 2023. *Miten innostua yrittäjyyteen: yrittäjäpolun ilot, opit, unelmat ja yllätykset 2.0*. Helsinki: Books on Demand.

Mielenterveyslaki 116/1990. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=mielenterveyslaki> Viitattu: 1.5.2023

Niskanen, H. 2009. *Aloittavien hyvinvointialan yrittäjien yrityspalvelupsossien asiakaslähtöinen kehittäminen Etelä-Karjalassa*. Pro gradu -tutkielma. Lappeenrannan tekninen yliopisto. Saatavilla:
http://www.socom.fi/wp-content/uploads/2015/06/niskanenhannagradusocom_03_12_09.pdf Viitattu: 1.2.2024

Nyfors, H. 2022. Selvitys neuropsykiatrisen valmennuksen käytöstä ja koulutuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Saatavissa:
https://stm.fi/documents/1271139/2013549/Nyfors_17.5.22.pdf/6e8e6cba-e6f6-94ad-8a1a-37ebc5313d4e/Nyfors_17.5.22.pdf?t=1653290482541 Viitattu: 1.5.2023

NäeNepsy. 2024. Saatavissa: www.naenepsy.fi Viitattu: 12.3.2024

McKinsey & Company. 2000. *Ideasta kasvuyritykseksi*. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Möttönen, T. (Toim.) 2019. Yrittäjät Suomessa – elinkeinovapaudesta yrittäjyysyhteiskuntaan. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 268. Saatavissa:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/227694/JAMKJULKAISUJA2682019_web.pdf?sequence=11. Viitattu: 9.12.2023

Peltola, L. 2015. *Liikeideasta liikkeelle*. Painos 10. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Perusopetuslaki 1998/628. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki> Viitattu: 1.5.2023

Puustjärvi, A. 2021. *Kehityksellisen neuropsykiatriset häiriöt*. 18.8.2021. KirsiConsulting Oy. Tampere.

Pyykkö, M. 2011. *Minustako yrittäjä?* Helsinki: WSOYproOy.

Ruuska, K. 2012. *Pidä projekti hallinnassa*. Vantaa: HansaPrint Oy.

SOAMK. Sosionomin kompetenssit. 2023. Saatavilla: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf> Viitattu: 5.4.2024

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Saatavissa:
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki> Viitattu: 1.5.2023

Sosiaali- ja terveysministeriö. Käyttöoikeusasetuksen soveltamisohje

Sosiaali- ja terveysministeriö. Yksityiset sosiaali- ja terveystalvet. Saatavilla: <https://stm.fi/yksityiset-sotepalvelut> Viitattu: 13.3.2024

Tamski, E-L. Huotari, A. 2020. *Tammerhön tarinoita – Neuropsykiatrisen valmentajan työkirja*. Mikkeli: Mikkelin kopiopiste Ky.

Tamski, E-L. Huotari, A. 2015. *Tammerhön tarinoita – Perhevalmentajan työkirja*. Mikkeli: Mikkelin kopiopiste Ky.

Terveydenhuoltolaki 1326/2010. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=terveydenhuoltolaki> Viitattu: 1.5.2023

Timmons, J., Zacharakis, A. & Spinelli, S. 2004. *Business plans that work: a guide for small business*. New York: McGraw-Hill cop.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2024. *Opinnäytetyön eettiset ohjeet*. Saatavissa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6prosessin%20eettiset%20suositukset%20muistilistat%20opiskelijalle%20ja%20ohjaajalle.pdf>. Viitattu: 24.4.2024

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki> Viitattu: 1.5.2023

Viitala, R. Jylhä, E. 2013. *Liiketoimintaosaaminen – Menestyvän yritystoiminnan perusta*. E-Kirja. Edita Publishing Oy.

Virkki, P Somermeri, A. (toim.) 1997. *Projektityö kehittämisen moottori*. Helsinki: Edita.

Weiss, M. Hechtman, L. Weiss, G. 2000. *ADHD in parents*. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry

Zheng, E. 2019. Yrittäjyys ja moninaiset ammatti-identiteetit sosiaalialalla. Pro gradu -tutkielma. Kokkolan yliopisto. Saatavissa: <URN:NBN:fi:ju-201912305509.pdf> Viitattu: 1.2.2024

